

A.N. Groenewegen

PR No. 19-86

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTE-
TEELT IN DE OPEN GROND IN NEDERLAND OVER 1986
(OOGST 1986/87)**

Oktober 1986

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTETEELT IN DE OPEN
GROND IN NEDERLAND OVER 1986 (oogst 1986/87)

Groenewegen A.N.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1988

Periodieke Rapportage 19-86

ISSN 0921-416X

28 p., 8 tab.

Deze publikatie geeft informatie over de rentabiliteit, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De bedrijven hadden gemiddeld een verlies van f 90.800,- dat is 31% van de kosten (in 1985 -21%).

Het totaal gezinsinkomen bedroeg f 36.140,- per ondernemer (in 1985 f 56.420,-). Na aftrek van de persoonlijke belastingen, de premieheffing en de gezinsbestedingen resteerde als ontsparing f 17.800,-.

Per bedrijf kwam f 9.990,- aan eigen middelen ter beschikking. Het vreemd vermogen nam toe met f 42.260,- zodat totaal f 52.250,- aan middelen ter beschikking kwam. Op leningen o/g werd f 12.590,- afgelost en de bruto-investeringen bedroegen f 49.180,-.

In het rapport zijn de bedrijven gegroepeerd naar grondsoort.

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Groenteteelt in de open grond
in Nederland.

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek	6
1.4 Omzetbelasting	7
1.5 WIR-premie	7
1.6 Leeswijzer	8
2. KERNCIJFERS OVER DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1984 TOT EN MET 1986	9
Tabellen	
2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1984, 1985 en 1986	9
2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf en per ondernemer in 1984, 1985 en 1986	9
2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in gulden per ha tuinbouw	10
2.4 Procentuele veranderingen van waarde, volume en prijzen per ha tuinbouw (ten opzichte van het voorafgaande jaar)	10
3. DE BEDRIJFSRESULTATEN, INKOMEN, BESTEDING EN BESPARING, HERKOMST EN BESTEDING VAN MIDDELEN EN DE BALANSEN VAN 1984 TOT EN MET 1986	11
Tabellen	
3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf	11
3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	11
3.3 Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf	12
3.4 Balansen per 31 december per bedrijf	12
BIJLAGEN	
1. Grondgebruik over 1986	14
2. Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1986	15
3. Bedrijfsresultaten over 1986	16
4. Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten	17
5. Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1986	18
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer	19

INHOUD (1e vervolg)

	Blz.
7. Spreiding van de besparing	20
8. Herkomst van de middelen	21
9. Besteding van de middelen	22
10. Spreiding van de bruto-investeringen	23
11. Balans per 31 december 1986	24
12. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december en de vermogensvergelijking	25
13. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen per 31 december 1986	26
14. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1986	27
15. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	28

1. Opzet en methode van het onderzoek

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloemen onder glas;
3. potplantenteelt onder glas;
4. champignonteelt;
5. fruitteelt;
6. groenteteelt in de open grond;
7. boomkwekerij;
8. bloembollenteelt.

Van de onder 1 t/m 6 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het respectievelijke boekjaar of oogstjaar worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het: "Landbouw-Economisch Bericht". Deze publikatie verschijnt circa 9 maanden na afsluitdatum van het boekjaar. De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De cijfers over de rentabiliteit en de financiering zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld van steekproefbedrijven.

De steekproeven ten behoeve van dit onderzoek worden eenmaal in de zes jaar vernieuwd en tussentijds bijgesteld. De steekproef van de groenteteelt in de open grond in Nederland dateert van 1985.

De populatie, waaruit de steekproef is samengesteld heeft betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 70 en meer sbe;
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op de groenteteelt in de opengrond.

Aan deze criteria voldeden 1853 bedrijven met een oppervlakte groenten van 11322 ha.

Om de verhouding tussen het aantal steekproefbedrijven en de betrouwbaarheid van de uitkomsten te begunstigen zijn de bedrijven van de populatie - dat is het totaal van de bedrijven waarvoor de steekproef representatief is - bemonsterd met verschillende steekproefpercentages 1).

- a. 2,1% voor bedrijven met 70-110 sbe;
- b. 3,7% voor bedrijven met 110-250 sbe;
- c. 9,1% voor bedrijven met 250 sbe en meer.

In het boekjaar 1986 konden 50 bedrijven in het onderzoek worden betrokken. Deze steekproefbedrijven vertegenwoordigen een populatie van 1169 bedrijven met een oppervlakte aan opengrondsgroente van 8520 ha. De landelijke oppervlakte met opengrondsgroente 2) bedroeg in 1986 circa 43654 ha. Doordat op veel bedrijven met groenteteelt in de opengrond ook andere takken van bedrijf voorkomen (o.a. landbouw en/of veeteelt), wordt met deze steekproef slechts 20% van de landelijke oppervlakte opengrondsgroente 2) gerepresenteerd.

1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek

Voor alle bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld. Dit betekent dat:

- de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd op CAO-basis inclusief het werkgeversaandeel in de sociale lasten.
De gecalculeerde arbeidskosten bedroegen per uur voor ondernemers f 29,00, voor mannelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder, afhankelijk van functiejaren f 25,90 - f 27,70, voor vrouwelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder f 19,50, voor jeugdigen een evenredig lager bedrag;
- over het geïnvesteerde vermogen een rente is gecalculeerd van 6,5% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarvoor 2,5% is berekend;
- de afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten. Met ingang van het boekjaar 1986 wordt de aanspraak op WIR-premie niet meer in mindering gebracht op de nieuwwaarde;
- de kosten van vaste plantopstanden onder de kosten zijn opgenomen. Het grootste deel van dit bedrag is tegengeboekt

-
- 1) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in "Mededeling no. 343".
 - 2) Excl. erwten groen te oogsten, uien en plant- en pootuien.

onder de opbrengsten op de rekening "aanwas vaste plantopstanden". In de produktieve periode van de vaste plantopstanden wordt jaarlijks een afschrijving berekend;

- de waarde van de grond normatief is vastgesteld op basis van een actuele waarde die afhankelijk van het gebied, varieert van f 42.000,- tot f 65.000,- per ha;
- de duurzame slijtende produktiemiddelen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van de nieuwwaarde;
- de woonhuizen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van herbouwwaarde.

In de bedrijfseconomische boekhoudingen is geen rekening gehouden met:

- de vergoeding voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het netto-bedrijfsresultaat. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst;
- de nog te betalen persoonlijke belasting en premieheffing.

1.4 Omzetbelasting

5% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de duurzame slijtende produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.5 WIR-premie

Bij de vaststelling van de nieuwwaarde van de duurzame slijtende produktiemiddelen werd in de periode 1979 tot en met 1985 rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie. Nu de ontvangen WIR-premie - als gevolg van een wettelijke maatregel - mede afhankelijk is van de betaalde inkomstenbelasting is de werkwijze met ingang van 1986 gewijzigd. Dit betekent dat de aftrek niet meer wordt toegepast. De duurzame slijtende produktiemiddelen zijn per begin 1986 hoger gewaardeerd en de kosten van rente en afschrijving zijn gestegen. In de meeste tabellen zijn de cijfers over het boekjaar 1985 zowel inclusief als exclusief de aanspraak op WIR-premie vermeld. Hierdoor zijn de cijfers van 1986 ook vergelijkbaar met die van 1985. De ontvangen WIR-premie wordt met ingang van 1986 afzonderlijk geboekt bij de persoonlijke belastingen.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste kengetallen opgenomen. Uitgebreidere gegevens met betrekking tot de bedrijfsuitkomsten zijn in hoofdstuk 3 vermeld. De gegevens hebben in beide hoofdstukken betrekking op het gemiddelde opengrondsgroentebedrijf in Nederland in de periode 1984 tot en met 1986.

In de bijlagen 1 tot en met 15 zijn de bedrijfsuitkomsten meer gedetailleerd opgenomen. De cijfers hebben uitsluitend betrekking op het boekjaar 1986. De bedrijven zijn in voornoemde bijlagen onderscheiden naar grondsoort.

2. Kerncijfers over de bedrijfsuitkomsten in 1984 tot en met 1986

Tabel 2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1984, 1985 en 1986

Kengetallen	1984 1)	1985 1)	1985 2)	1986 2)
Netto-bedrijfsresultaat per bedrijf als percentage van de kosten	-17	-21	-23	-31
Percentage winstgevende bedrijven	12	9	8	1
Percentage ondernemers met positieve besparing	56	59	56	19
Eigen vermogen per bedrijf als percentage van totaal vermogen (solvabiliteit)	78	76	77	74
Liquiditeit op korte termijn als percentage van de kosten	62	53	52	49

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf en per ondernemer in 1984, 1985 en 1986 (x 1000 gulden)

	1984 1)	1985 1)	1985 2)	1986 2)
Aantal bedrijven van de populatie	1314	1171	1171	1169
Aantal ondernemers per bedrijf	1,30	1,41	1,41	1,39
Oppervlakte tuinbouw in are	678	748	748	766
Bedrijfsresultaat per bedrijf				
Opbrengsten	201,3	222,3	222,3	198,1
Kosten	243,6	281,6	287,5	288,9
Netto-bedrijfsresultaat	-42,3	-59,3	-65,2	-90,8
Inkomen en besparing per ondernemer				
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	29,6	25,1	20,9	1,7
Totaal gezinsinkomen	61,8	56,4	53,7	36,1
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	52,6	43,0	40,3	23,5
Gezinsbestedingen	45,1	36,5	36,5	41,3
Besparingen	7,5	6,5	3,8	-17,8
Herkomst middelen per bedrijf				
Totaal eigen middelen	40,5	33,7	38,5	10,0
Totaal van vreemde middelen	1,6	20,2	20,2	42,3
Totaal beschikbare middelen	42,1	53,9	58,7	52,3
Besteding middelen per bedrijf				
Aflossing leningen o/g	10,9	10,4	10,4	12,6
Bruto-investeringen	28,6	36,2	41,0	49,2
Mutaties in liquiditeiten	-0,9	-0,1	-0,1	-7,5
Overige bestedingen	3,5	7,4	7,4	-2,0
Totaal besteding van middelen	42,1	53,9	58,7	52,3
Het eigen- en vreemd vermogen				
Eigen vermogen per einde boekjaar	581,9	565,4	594,2	611,6
Vreemd vermogen per einde boekjaar	166,9	180,1	180,1	212,5
Totaal vermogen per einde boekjaar	748,8	745,5	774,3	824,1

1) Na toepassing WIR (verwerkingsmethode 1979 tot en met 1985).

2) Geen rekening gehouden met WIR (verwerkingsmethode vanaf 1986).

Tabel 2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in guldens per ha tuinbouw

	1984	1985 1)	1985 2)	1986
Aantal bedrijven	57	50	50	50
Oppervlakte tuinbouw in ha	6,78	7,48	7,48	7,66
Arbeidsbezetting in uren per ha	826	826	826	779
Bruto-investeringen in guldens per ha	4220	4850	5490	6420
Kosten				
Arbeid	16590	17660	17660	17040
Rente	3170	2810	3080	3040
Afschrijvingen	4350	3410	3930	3960
Materialen	4400	5790	5790	5610
Overige kosten	7420	7980	7980	8060
Totale kosten	35930	37650	38440	37710
Opbrengsten				
Groente	26060	26390	26390	21760
Overige tuinbouwprodukten	1090	1020	1020	1160
Overige opbrengsten	2540	2310	2310	2940
Totale opbrengsten	29690	29720	29720	25860
Netto-bedrijfsresultaat	-6240	-7930	-8720	-11850
Idem in % van de kosten	-17	-21	-23	-31

Tabel 2.4 Procentuele veranderingen van waarde, volume en prijzen per ha tuinbouw (ten opzichte van het voorafgaande jaar)

	1986 t.o.v. 1985 2)		
	waarde	volume	prijs
Kosten			
Arbeid	-3,5	-5,7	2,3
Rente	-0,8	-4,0	3,4
Afschrijvingen	0,8	-2,9	3,8
Materialen	-3,2	-4,6	1,5
Overige kosten	1,0	4,4	-3,3
Totale kosten	-1,9	-3,2	1,4
Opbrengsten			
Groente	-17,5	3,4	-20,2
Overige opbrengsten	20,3	18,9	1,2
Totale opbrengsten	-12,7	6,0	-17,9

1) Na toepassing WIR (verwerkingsmethode 1979 tot en met 1985).

2) Voor toepassing WIR (verwerkingsmethode vanaf 1986).

3. De bedrijfsresultaten, inkomen, besteding en besparing, herkomst en besteding van middelen en de balansen van 1984 tot en met 1986

Tabel 3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf

	1984	1985 1)	1985 2)	1986
Aantal bedrijven	57	50	50	50
Oppervlakte tuinbouw in ha	6,78	7,48	7,48	7,66
Arbeidsbezetting in mensjaren	3,11	3,54	3,54	3,43
Geïnvesteed vermogen per 1 januari	603000	650000	690000	719000
	x 1000 gld	x 1000 gld	x 1000 gld	x 1000 gld
Kosten				
Arbeid	112,5	132,1	132,1	130,5
Rente	21,5	21,0	23,0	23,3
Afschrijvingen	29,5	25,5	29,4	30,3
Materialen	29,8	43,3	43,3	43,0
Overige-kosten	50,3	59,7	59,7	61,8
Totale kosten	243,6	281,6	287,5	288,9
Opbrengsten				
Groente	176,7	197,4	197,4	166,7
Overige tuinbouwprodukten	7,4	7,6	7,6	8,9
Overige opbrengsten	17,2	17,3	17,3	22,5
Totale opbrengsten	201,3	222,3	222,3	198,1
Netto-bedrijfsresultaat	-42,3	-59,3	-65,2	-90,8
Idem in procenten van de kosten	- 17	- 21	- 23	- 31

Tabel 3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer (x 1000 gld)

	1984	1985 1)	1985 2)	1986
Aantal bedrijven	57	50	50	50
Aantal ondernemers	79	77	77	74
Netto-bedrijfsresultaat	-32,6	-41,9	-46,1	-65,5
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	29,6	25,1	20,9	1,7
Ondernemersinkomen	40,0	34,0	31,3	11,2
Gezinsinkomen uit het bedrijf	50,4	45,3	42,6	23,2
Totaal gezinsinkomen	61,8	56,4	53,7	36,1
Bestedbaar inkomen gezin en bedrijf	52,6	43,0	40,3	23,5
Totaal van gezinsbestedingen	45,1	36,5	36,5	41,3
Besparingen	7,5	6,5	3,8	-17,8

1) Na toepassing WIR (verwerkingsmethode 1979 tot en met 1985).

2) Voor toepassing WIR (verwerkingsmethode vanaf 1986).

Tabel 3.3 Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf (x 1000 gld)

	1984	1985 1)	1985 2)	1986
Aantal bedrijven	57	50	50	50
Herkomst				
Afschrijvingen	29,5	25,5	29,4	30,3
Besparingen	9,7	9,2	5,3	-24,7
Totaal van afschrijvingen en besparingen	39,2	34,7	34,7	5,6
Overige mutaties in het eigen vermogen	1,8	-0,7	-0,7	3,4
Vermogenssubsidies	-0,5	-0,3	4,5	1,0
Totaal van eigen middelen	40,5	33,7	38,5	10,0
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	3,2	18,4	18,4	22,2
Overige mutaties in het vreemde vermogen	-1,6	1,8	1,8	20,1
Totaal van beschikbare middelen	42,1	53,9	58,7	52,3
Besteding				
Aflossingen op leningen o/g	10,9	10,4	10,4	12,6
Bruto-investeringen	28,6 3)	36,2 4)	41,0	49,2
Mutaties in veldinventaris, materialen en vooruitbetaalde kosten	-0,1	0,7	0,7	3,3
Netto-investeringen en beleggingen buiten het bedrijf	3,6	6,7	6,7	-5,3
Mutaties in liquiditeiten	-0,9	-0,1	-0,1	-7,5
Totaal besteding van middelen	42,1	53,9	58,7	52,3

Tabel 3.4 Balansen per 31 december per bedrijf (x 1000 gld)

	1984	1985 1)	1985 2)	1986)
Aantal bedrijven	57	50	50	50
Activa				
Duurzame produktiemiddelen	403,4	405,3	434,1	494,7
Voorraad materialen en veldinventaris	10,9	13,5	13,5	18,2
Liquiditeiten	153,1	151,8	151,8	143,1
Overige bezittingen	181,4	174,9	174,9	168,1
Totaal activa	748,8	745,5	774,3	824,1
Passiva				
Vreemd vermogen op lange termijn	153,8	165,3	165,3	192,4
Vreemd vermogen op korte termijn	13,1	14,8	14,8	20,1
Totaal vreemd vermogen	166,9	180,1	180,1	212,5
Eigen vermogen	581,9	565,4	594,2	611,6
Totaal passiva	748,8	745,5	774,3	824,1
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen	78	76	77	74

1) Na toepassing WIR (verwerkingsmethode 1979 tot en met 1985).

2) Voor toepassing WIR (verwerkingsmethode vanaf 1986).

3) Na aftrek van WIR basispremie en kleinschaligheidstoelag zijnde f 4.940,-

4) Na aftrek van WIR basispremie en kleinschaligheidstoelag zijnde f 4.810,-

Bijlagen 1 tot en met 15

Bijlage 1 Grondgebruik over 1986 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		kleigronden	zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Aantal bedrijven in %	100	47	53
Aantal sbe	252	209	289
I. Opengrondstuinbouw:			
Rodekool	20	42	0
Wittekool	33	70	0
Overige sluitkool	7	10	5
Spruiten	159	220	105
Bloemkool	145	305	6
Poot en/of zaaiuien	10	21	0
Prai	73	11	126
Augurken	23	0	42
Peen	29	23	35
Asperges	20	0	37
Witlofpennen	60	70	51
Aardbeien	43	4	76
Sla	34	3	61
Ijsbergsla	0	1	0
Spinazie	50	16	80
Andijvie	18	3	32
Stamslabonen	1	0	3
Overige bonen	18	2	32
Overige groenten	76	65	87
Totaal van produkten	819	866	778
Totaal groente open gr.			
Fruit	729	797	670
Bloembollen	1	0	2
Overige tuinbouwgewas.	11	22	1
	16	15	17
Totaal opengrondstuinb.	757	834	690
II. Tuinbouw onder glas			
Staannd glas	6	8	5
Platglas	2	1	2
Trekruimte in schuren	1	0	1
III. Braakland			
	11	11	13
Totaal tuinbouw	777	854	711
IV. Akkerbouw en grasland			
	183	138	221
V. Verhuurd aan derden			
	67	94	43
VI. Erf, blijvende paden, enz			
	48	38	56
Totaal kadastrale opp. waarvan eigendom	1075 586	1124 560	1031 609

Bijlage 2 Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1986 (gemidd. per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		kleigronden	zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Aantal ondernemers per bedrijf	1.39	1.69	1.12
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	42	42	41
Arbeidsbezetting in mensjaren:			
arbeid v/d ondernemer	1.84	2.13	1.59
arbeid v/d echtgenotes	.34	.12	.53
arbeid v/d overige gezinsleden	.15	.07	.22
arbeid van vast perso- neel	.14	.04	.22
arbeid van los perso- neel	.96	.21	1.62
Totale arbeidsbezetting	3.43	2.57	4.18
Energieverbruik:			
gas m3 x 1000	2.9	1.2	4.3
petroleum lt x 1000	.5	.3	.7
ov. olie lt x 1000	.6	.6	.6
Totaal verbruik in k/cal x 1.000.000	31	17	44
Idem in joules x 1.000.000.000	131	71	183
Electriciteit (x 1000 KWH)	13.6	15.1	12.3

Bijlage 3 Bedrijfsresultaten over 1986 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		kleigronden	zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Omzet in %	100	39	61
Geïnvesteed vermogen per begin van het boekjaar	719000	734000	707000
KOSTEN			
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	24830	24200	25370
Afschrijving vaste plant- opstand	5490	320	9990
Huur en pacht	9520	15020	4730
Rente	23300	21280	25060
Onderhoud	6210	5260	7040
Electriciteit	2750	3110	2430
Gas	1100	670	1480
Overige energiekosten	900	780	1010
Meststoffen	7700	8440	7060
Zaad-plant-en pootgoed	24180	17600	29910
Bestrijdingsmiddelen	7540	6540	8400
Overige materialen	3540	660	6040
Veekosten	370	10	690
Werk door derden	6580	7350	5920
Afleveringskosten	20380	19390	21230
Autokosten 1)	2880	2850	2910
Arbeid ondernemers	93170	108070	80210
Arbeid echtgenotes	11570	4160	18020
Arbeid ov.gezinsleden	5010	2190	7460
Arbeid personeel	20900	7500	32560
Overige kosten	11170	11170	11170
TOTAAL	289090	266570	308690
minus subsidie loon	150	100	190
minus subsidie stookolie	0	10	0
TOTALE KOSTEN	288940	266460	308500
OPBRENGSTEN			
Groenten	166720	135740	193660
Pot-en perkplanten	1860	0	3470
Bloembollen	3470	7250	190
Boomkwekerij	10	0	20
Overige tuinbouwprod.	3520	1950	4870
Mutatie veldinventaris	910	-290	1950
Akkerbouw en veeteelt	9960	12880	7410
Overige opbrengsten	4300	7690	1360
Aanwas vaste plantopstand	7870	0	14710
Aanwas boomkwekerij	-130	0	-230
Aanwas bloembollenkraam	-350	-720	0
TOTALE OPBRENGSTEN	198140	164500	227410
NETTO-BEDRIJFSRESULTAAT	-90800	-101960	-81090
in % van de kosten	-31	-38	-26
in % van het geïnv.verm.	-13	-14	-11
Arbeidsopbr. per mensjaar	11620	7780	13680

1)Excl. afschrijving en rente

Bijlage 4 Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		Kleigronden	Zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Rentabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief			
50 en meer	17	28	9
50 - 40	18	20	16
40 - 30	28	25	30
30 - 20	16	19	13
20 - 10	16	8	22
10 - 0	4	-	8
Totaal verliesgevend	99	100	98
Positief			
0 - 10	1	-	2
Totaal winstgevend	1	-	2
	100	100	100
Netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (ongewogen gemiddelde)			
	-35	-40	-30
Standaardfout	2,3	3,3	2,9

Bijlage 5 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1986
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		kleigronden	zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Aantal ondernemers	74	43	31
Netto-bedrijfsresultaat	-65450	-60320	-72170
Handenarbeid v.d. ondernemer	67160	63930	71390
Arbeidsopbrengst v.d. ondern.	1710	3610	-780
Berekende rente +	16800	12590	22300
Ontvangen rente +	140	70	230
Betaalde rente -	7310	6770	8010
Financ. kosten -	400	210	650
Saldo	9230	5680	13870
Rentesubsidie	300	430	140
Ondernemersinkomen	11240	9720	13230
Handenarbeid echtgenote	8340	2460	16040
Handenarb. overige gezinsl.	3610	1300	6640
Tot. Handenarb. gezinsleden	11950	3760	22680
Gezinsinkomen uit bedrijf	23190	13480	35910
Inkomen buiten het bedrijf	12950	11500	14850
Totaal gezinsinkomen	36140	24980	50760
Persoonlijke belastingen	5600	4930	6470
Premies voor volksverzek.	7000	6700	7420
Totaal van belast-en premies	12600	11630	13890
Besteedb. ink. gezin en bedr	23540	13350	36870
Af: Premie vrijw. verzekering	4160	3910	4500
Betaald loon gezinsleden	1240	360	2380
Overige gezinsbestedingen	35930	32780	40060
Totaal van gezinsbestedingen	41330	37050	46940
Besparing incl. WIR-premie	-17800	-23700	-10070
Besparing excl. WIR-premie	-17800	-23700	-10070
Specificatie v/h inkomen buiten bedrijf			
Positief			
Huurwaarde woning(en)	6770	5950	7840
Huren buiten bedrijf	110	0	250
Rente buiten bedrijf	4070	4170	3940
Uikering volksverzekeringen	3640	3280	4100
Inkomen uit arbeid	2750	1580	4280
Overige baten	980	1430	420
Totaal positief	18320	16410	20830
Negatief			
Afschrijving woning(en)	2280	2000	2640
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	820	680	1000
Rente prive-leningen	2270	2220	2340
Overige lasten	10	10	0
Totaal negatief	5370	4910	5990
Inkomen buiten bedrijf	12950	11500	14840

Bijlage 6 Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		Kleigronden	Zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Aantal ondernemers	74	43	31

Arbeidsopbrengst van de ondernemer	%	%	%
- f 45.000,- en meer	10	9	13
- f 45.000,- - -f 30.000,-	2	-	5
- f 30.000,- - -f 15.000,-	10	3	19
- f 15.000,- - f 0,-	12	14	9
f 0,- - f 15.000,-	24	36	8
f 15.000,- - f 30.000,-	28	32	22
f 30.000,- - f 45.000,-	10	6	14
f 45.000,- - f 60.000,-	-	-	-
f 60.000,- - f 90.000,-	3	-	8
f 90.000,- - f 120.000,-	1	-	2
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Ondernemersinkomen van de ondernemer	%	%	%
- f 45.000,- en meer	11	9	13
- f 45.000,- - -f 30.000,-	1	-	2
- f 30.000,- - -f 15.000,-	6	-	13
- f 15.000,- - f 0,-	10	8	13
f 0,- - f 15.000,-	26	44	4
f 15.000,- - f 30.000,-	16	15	16
f 30.000,- - f 45.000,-	17	24	9
f 45.000,- - f 60.000,-	8	-	18
f 60.000,- - f 90.000,-	4	-	9
f 90.000,- - f 120.000,-	1	-	3
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Totaal gezinsinkomen v.d. ondernemer			
- f 30.000,- en meer	6	6	6
- f 30.000,- - -f 15.000,-	-	-	-
- f 15.000,- - f 0,-	7	6	7
f 0,- - f 15.000,-	11	16	3
f 15.000,- - f 30.000,-	25	28	21
f 30.000,- - f 45.000,-	18	27	8
f 45.000,- - f 60.000,-	8	1	18
f 60.000,- - f 90.000,-	18	16	20
f 90.000,- - f 120.000,-	2	-	5
f 120.000,- en meer	5	-	12
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Bijlage 7 Spreiding van de besparing
(aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		Kleigronden	Zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Aantal ondernemers	74	43	31
Besparingsklasse	%	%	%
Negatief			
f 45.000,- en meer	13	12	15
f 45.000,- - f 30.000,-	18	31	2
f 30.000,- - f 15.000,-	22	17	26
f 15.000,- - f 0,-	<u>28</u>	<u>39</u>	<u>14</u>
Totaal negatief	81	99	57
Positief			
f 0,- - f 15.000,-	5	-	12
f 15.000,- - f 30.000,-	10	1	22
f 30.000,- - f 45.000,-	-	-	-
f 45.000,- en meer	<u>4</u>	<u>-</u>	<u>9</u>
Totaal positief	<u>19</u>	<u>1</u>	<u>43</u>
	100	100	100

Bijlage 8 Herkomst van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		kleigronden	zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	24830	24200	25370
Afschrijving vaste plantopst	5430	190	9990
Afschrijving bloembollen	60	140	0
Totaal van afschrijvingen	30320	24530	35360
Besparingen	-24690	-40070	-11320
Totaal van afschrijvingen en besparingen	5630	-15540	24040
Erfenissen en schenkingen	2120	2710	1600
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	2540	5800	-290
Betaalde premie levensver- zekering ed.	-1320	-340	-2170
Vermogenssubsidies:			
- investeringssubsidie	70	140	0
- subsidie sectorbeleid	130	0	240
- woningssubsidie	820	1650	120
Totaal van vermogenssubs.	1020	1790	360
Totaal van eigen middelen	9990	-5580	23540
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	22150	20340	23730
Mutaties van kredieten van banken op lange termijn	14870	14950	14800
Mutaties in voorschotten sectorbeleid	-60	0	-110
Totaal op lange termijn	36960	35290	38420
Mutaties in vr.vermogen op korte termijn	5300	3220	7090
Totaal van vreemde middelen	42260	38510	45510
Totaal beschikbare middelen	52250	32930	69050

Bijlage 9 Besteding van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		kleigronden	zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Aflossingen op leningen o/g	12590	15630	9950
Bruto investeringen in:			
- grond (in exploitatie)	16250	8500	22990
- bedrijfsgebouwen	8210	5120	10900
- glasopstanden	800	1430	250
- verwarmingsinstallaties	1600	970	2140
- overige installaties	3540	850	5890
- machines en werktuigen	8630	11330	6270
- plantopstanden	6290	-20	11770
- bloembollen	-60	-130	0
- boomkwekerij	-130	0	-240
- vee	-160	-40	-260
- betaling op lopende invest	1280	370	2070
- overige inventaris	2930	3590	2370
Bruto-investeringen	49180	31970	64150
Veldinventaris	910	-290	1950
Materialen	2390	1580	3100
Vooruitbetaalde kosten	0	-110	90
Totaal ov.prod.middelen	3300	1180	5140
Woningen	-4510	-7340	-2050
Deelname veiling e.d.	-240	280	-700
Leningen u/g	-600	-1300	0
Overige beleggingen	0	150	-110
Netto-investeringen en be- leggingen buiten het bedrijf	-5350	-8210	-2860
Voorraad produkt	3080	2270	3780
Vorderingen	-5970	-7800	-4370
Spaarrekeningen	1230	-400	2660
Kas,bank en postgiro	-5820	-1710	-9400
Totaal van mutaties en liquiditeiten	-7480	-7640	-7330
Totaal bestedingen van middelen	52240	32930	69050

N.B. Onder bruto-investeringen moet worden verstaan: aankopen minus verkopen tegen boekwaarde.

Bijlage 10 Spreiding van de bruto-investeringen
(aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		Kleigronden	Zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Investeringsklasse	%	%	%
Negatief	14	28	2
Positief			
f 0,- - f 10.000,-	23	37	12
f 10.000,- - f 20.000,-	9	2	16
f 20.000,- - f 40.000,-	20	13	25
f 40.000,- - f 80.000,-	17	8	24
f 80.000,- - f 150.000,-	6	5	8
f 150.000,- - f 250.000,-	8	5	10
f 250.000,- en meer	3	2	3
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Bijlage 11 Balans per 31 december 1986 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		kleigronden	zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Boekw.slijtende duurz.prod. midd.in % van de nieuwwaarde per begin v.h.boekjaar	36	34	37
Idem per einde boekjaar	35	33	36
Duurz.prod,middelen:			
Grond(in exploitatie)	297060	264530	325360
Bedrijfsgebouwen	80770	81420	80210
Glasopstanden	6730	6550	6880
Verwarmingsinstallaties	5510	5400	5610
Overige installaties	21650	10510	31350
Machines en werktuigen	45080	43480	46480
Plantopstanden	11490	350	21180
Bloembollen en knollen	3000	6440	0
Boomkwekerij	730	0	1360
Vee	840	80	1490
Bet.op lop.investeringen	1420	670	2070
Overige inventaris	20400	24040	17250
Totaal	494680	443470	539240
Ov.produktiemiddelen			
Veldinventaris	8060	4560	11110
Voorraad materialen	9340	8110	10400
Vooruitbetaalde kosten	750	280	1160
Totaal	18150	12950	22670
Liquiditeiten:			
Voorraad produkt	22520	23460	21710
Vorderingen	10820	7390	13800
Effecten	1750	3760	0
Spaarrekeningen e.d.	93620	98270	89570
Kas,lop.rek.banken/giro	14400	14480	14330
Totaal	143110	147360	139410
Overige bezittingen			
Woningen	155250	165300	146510
Deelname veiling e.d.	3440	2980	3850
Leningen u/g	4550	9690	70
Diversen	4890	5620	4250
Totaal	168130	183590	154680
Totaal activa	824070	787370	856000
Passiva			
Vreemd vermogen	212470	240350	188220
Eigen vermogen	611600	547020	667780
Totaal passiva	824070	787370	856000
Eigen verm.in % v/h totaal vermogen	74	69	78

Bijlage 12 Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1986 en de
vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		kleigronden	zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Vr.vermogen op lange term.			
Leningen van Rabobanken	124760	140870	110740
Leningen van ov.banken	9000	13880	4750
Leningen van familieleden	15210	13670	16550
Leningen van ov.partic.	2930	6300	0
Kredieten Rabobanken	30860	30760	30950
Kredieten ov.banken	3910	5660	2380
Overig	5710	10140	1870
Totaal	192380	221280	167240
Vr.verm. op korte term.			
Te betalen omzet-en loonbel.	1500	220	2610
Te betalen kosten	14810	14680	14910
Te betalen investeringen	2830	3980	1840
Overig	950	190	1620
Totaal	20090	19070	20980
Totaal vreemd vermogen	212470	240350	188220
vr.verm.in % v/h totaalverm.	26	31	22
Vermogensvergelijking			
Eigen verm. per 31-12-1985	572670	518400	619880
Corr.o/d balans 31-12-1985	4290	9810	-520
Corr.a.g.v.wijziging in de keuzeregeling betr.omzetb.	2350	5060	0
Toe - en uittrekking v.firm.	-8890	-4600	-12620
Herw. i.v.m.wijz.WIR-premie	29610	27800	31180
Herw. a.g.v.prijswijziging	31900	20670	41680
Eigen verm. per 1-01-1986	631930	577140	679600
Mut. eigen verm. in 1986	-20330	-30110	-11820
Eigen vermogen per 31 december 1986	611600	547030	667780

Bijlage 13 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1986
(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven op:	
		Kleigronden	Zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Solvabiliteit	%	%	%
Negatief	3	-	5
0 - 10	2	5	-
10 - 20	5	9	2
20 - 30	-	-	-
30 - 40	1	2	-
40 - 50	12	14	11
50 - 60	13	20	6
60 - 70	11	15	7
70 - 80	10	5	15
80 - 90	12	9	15
90 - 100	<u>31</u>	<u>21</u>	<u>39</u>
	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totale vermogen (ongewogen)	68	60	74
Standaardfout	4,1	5,8	5,5

Bijlage 14 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus
vreemd vermogen op korte termijn per 31-12-1986(gemidd. per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen op:	
		kleigronde	zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Kas, lop. rekeningen banken en postgiro	14400	14480	14330
Spaarrekeningen e.d.	93620	98270	89570
Effecten	1750	3760	0
Voorraad product en vorderingen	33340	30850	35510
Vorr.materialen e.d.	10080	8390	11560
Veldinventaris	8070	4560	11110
A. Totaal	161260	160310	162080
Te betalen omzet- en loonbelasting	1500	220	2610
Te betalen kosten	14810	14680	14910
Te betalen investeringen	2830	3980	1840
Overig kort krediet	960	200	1620
B. Totaal vr.verm. op korte term.	20100	19080	20980
Saldo (A minus B)	141160	141230	141100
id.in % v/d kosten	49	53	46

Bijlage 15 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen en dergelijke minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan bedrijven op:	
		Kleigronden	Zandgronden
Aantal bedrijven	50	21	29
Liquiditeitsklasse	%	%	%
Negatief			
30 - 10% van de jaarkosten	2	2	2
10 - 0% van de jaarkosten	<u>3</u>	<u>5</u>	<u>2</u>
Totaal negatief	<u>5</u>	<u>7</u>	<u>4</u>
Positief			
0 - 10% van de jaarkosten	17	23	12
10 - 30% van de jaarkosten	37	38	36
30 - 50% van de jaarkosten	13	11	14
50% en meer van de jaarkosten	<u>28</u>	<u>21</u>	<u>34</u>
Totaal positief	<u>95</u>	<u>93</u>	<u>96</u>
	100	100	100

IN DE REEKS "PERIODIEKE RAPPORTAGE" ZIJN OP DIT GEBIED VERSCHENEN:

- No. 19-85 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1985 (oogst 1985/86).
- No. 18-86 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1986.
- No. 20-86 Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1986.
- No. 17-86 Rentabiliteit en financiering van de snijbloemeteelt onder glas in Nederland over 1986.
- No. 16-86 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1986.
- No. 15-85 Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1986.
- No. 23-86 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Nederland over 1986/87.
- No. 21-86 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1986.
- No. 22-86 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1986 (oogst 1986/87).